

Отримано: 22 квітня 2019 року

Прорецензовано: 22 травня 2019 року

Прийнято до друку: 23 травня 2019 року

e-mail: miramuchka@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2019-6(74)-146-149

Мучка М. З. «Розбитий глек» Гайнріха фон Кляйста: історико-літературний контекст. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 6(74), червень. С. 146–149.

УДК82.091:821.112.2+821.161.2

Мучка Мирослава Зіновівна,

доцент кафедри філології та перекладу, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

«РОЗБИТИЙ ГЛЕК» ГАЙНРІХА ФОН КЛЯЙСТА: ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНТЕКСТ

У статті розглядаються художні особливості україномовних версій п'єси Г. фон Кляйста «Розбитий глек», а саме: уривок переробки Івана Франка, виконаний у 1884 році для театру Руської Бесіди та «Розбитий глек» Юрія Андруховича – 2017 року для Національного академічного театру імені Івана Франка та передумови, що передували їх здійсненню в історико-літературному контексті. Проаналізовано способи передачі стилю німецького автора на лексичному та стилістичному рівнях. В україномовних версіях простежується яскрава творча індивідуальність інтерпретаторів різних історичних епох.

Ключові слова: історико-літературний контекст, художній переклад, стиль, адекватність.

Myroslava Muchka,Associate Professor of the Department of Philology, Translation and Interpreting,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas**“THE BROKEN JUG” OF HEINRICH VON KLEIST: HISTORICAL AND LITERARY CONTEXT**

The article deals with the artistic peculiarities of Ukrainian-language versions of H. von Kleist's play “The Broken Jug”, namely: an excerpt from I. Franko's processing, performed in 1884 for the “Ruska besida” theater and “The Broken Jug” by Yu. Andrukhovych performed in 2017 for the I. Franko theater and the preconditions that preceded their implementation in the historical and literary context.

Comedy “The Broken Jug” (“Der zerbrochne Krug”) is one of the most famous works of the German writer Heinrich von Kleist. For the first time, the comedy was performed on stage in Weimar on March 2, 1808, in the J.V. Goethe Theater. However, the aforementioned production on the stage of the Weimar theater was a fiasco, since he changed a lot in accordance with his director's plan. The Ukrainian version of the play in 1884 was made by I. Franko at the request of the director of the Ruska Besida I. Hrynevetskyi, which was for the first time performed on the Lviv stage almost 20 years later. The manuscript is likely to be lost, and information about a possible publication was not found. To date, only a handwritten version of the role of the protagonist of the comedy Danko (original Rupprecht) has been revealed, which is stored in the fund of the theater “Ruska besida”, the CIA of Lviv and negative feedback on the staging of the play. Primarily the author's identity and a pronounced Ukrainian national coloring mark the adaptation of the play. Analyzing the handwritten passage of I. Franko, it is worth noting that the translator has resorted to changes in the epochs (the period depicted in the work of H. von Kleist), the locality, the names of the characters, and this deprives the Ukrainian version of the national specificity of the original version.

The real breakthrough of the Ukrainian “kleistiana” of the 21st century is the translation of the comedy “The Broken Jug” (2017) performed by Andrukhovych at the request of Ostap Stupka. The translator uses stylistic techniques, that is, the replacement of elements of the text of one functional style by elements of another and expressive means of language. Thus, the neutral vocabulary in the text has been changed to stylistically colored, even modernized (actively used vulgarism, slang). It is worth noting that in the Ukrainian versions of the play “The Broken Jug” by H. von Kleist we can observe a bright creative individuality of interpreters, their translation style is felt. Thus, I. Franko was inclined to concentrate on the first creation, and Yu. Andrukhovych successfully modernized the text using modern stylistically colored vocabulary, which contributes to a better comic impression.

Key words: historical-literary context, artistic translation, style, adequacy.

Роль художнього перекладу як засобу взаємообміну духовними цінностями постійно зростає, що сприяє збагаченню національних культур. Переклад – складне явище, яке можна розглядати з різних позицій (з погляду лінгвістики, літературознавства, етнопсихології і т. д.). Він є важливим об'єктом порівняльного дослідження як один із надзвичайно плідних різновидів міжлітературної та міжкультурної взаємодії, який, на думку В. Будного, надає компаративістиці необхідне методичне забезпечення, оскільки без перекладних творів неможливе широке зіставне вивчення різномовних мистецьких контекстів [1, с. 81].

З. Лановик виділяє наступні компаративні аспекти дослідження перекладної літератури:

– порівняння оригіналу з перекладом (наскільки точно в перекладі відтворено національний ареол, як збережено не окремі реалії чи явища, а психологію героїв та ін.);

– рецепція твору в іншомовному середовищі (оскільки кожна людина, залежно від віку, статі, соціального статусу, по своєму сприймає твір мистецтва навіть у межах національного середовища, при цьому сприйняття відбувається у спільних для автора і читачів категоріях і образах, де діє єдина структура світогляду з національним архетипним підґрунтям). Літературознавець також вдало підкреслює, що в такому випадку особистість індивідуального світосприйняття множить на особистість національного світогляду [3, с. 258–259]. Ця проблема ускладнюється самим процесом сприйняття, оскільки він здійснюється з допомогою посередництва перекладача. Тому завданням перекладача, як зауважує З. Лановик, є «не просто «докопатись» до національної логіки, але й зуміти зберегти і відтворити її засобами іншої мови у системі інших етнокультурних цінностей» [3, с. 259].

Метою статті є дослідити передумови звернення українських перекладачів до драматургії Г. фон Кляйста в історико-літературному контексті та розглянути художні особливості перекладу україномовних версій п'єси «Розбитий глек». Таке дослідження проводиться вперше.

Комедія «Розбитий глек» (Der zerbrochne Krug) – одна з найвідоміших праць німецького письменника Гайнріха фон Кляйста. Ідея п'єси виникла 1801 року, коли Кляйст розглядав у домі Г. Цшокке гравюру під назвою «Le juge, ou la cruche

cassée». У «Спогадах про Кляйста» Цшокке згадує цей факт, а також висвітлює історію написання «Розбитого глечика»: «Віланд повинен був написати сатиру, Кляйст комедію, а Цшокке – оповідання на картинку зі сценою суду, що висіла на стіні. І, як виказує автор, Кляйстовий «Розбитий глечик» виявився найкращим» [12, с. 64].

Вперше комедія побачила сцену у Ваймарі 2 березня 1808 року, в театрі Й. В. Гете. У листі до А. Мюллера від 28 серпня 1807 року він писав, що ««Розбитий глек» має неабиякі заслуги («außerordentliche Verdienste»), хоч одночасно й належить до невидимого театру («dem unsichtbaren Theater»)». Й. В. Гете висловив бажання, щоб автор «природньо і майстерно розкривав справді драматичне завдання [...], це стало б великим подарунком для німецького театру» [12, с. 34]. Проте згадана постановка Й. В. Гете на сцені Ваймарського театру зазнала фіаско, оскільки він багато чого змінив відповідно до свого режисерського плану. Крім того, у невдалій інсценізації вистави Й. В. Гете звинуватив самого Кляйста, зокрема ставлення автора твору до зображення головних персонажів, називаючи такий підхід, у липні 1807 року, «мішаниною почуттів» [12, с. 425]. Ця фраза, кинута метром німецької літератури, стане на довгі роки тавром усієї творчості Кляйста, зазвучить майже у всіх пізніших біографіях. На думку І. Франка, саме Гете і посприяв її «трагічному фіаско». Зі слів критика, метр німецької літератури зробив Кляйсту одну дуже «фатальну послугу», виставивши у Ваймарі його комедію «[...] у такім сфуршерованім виді, що його – одинокий примір на тій князівській сцені – прилюдно освистано» [8, с. 246].

Особливе захоплення І. Франка комедією, а також жаль з приводу її провалу були викликані і тим, що він, власне, сам ще у 1884 році зробив на прохання директора театру «Руська бесіда» І. Гриневецького переробку комедії Г. фон Кляйста «Розбитий глек», яку поставили вперше на Львівській сцені майже через 20 років. Рукопис, імовірно, загублено, а інформація про можливу публікацію не знайдено. На сьогодні виявлено тільки рукописний варіант ролі головного героя комедії Данка (в оригіналі Рупрехт), який зберігається у фонді театру «Руської бесіди», ЦІА м. Львова.

Головним свідченням факту постановки комедії на сцені театру «Руська бесіда» у переробці І. Франка можна вважати опублікований у «Львівському науковому віснику» за 1905 рік відгук С. Чарнецького про п'єси театру і, зокрема, «Розбитий глек», де зазначено: «До драматичного репертуару серед інших вистав входив «Розбитий збанок» Кляйста-Франка» [7, с. 238], а також його негативний коментар до постановки: «Стара фактура самого твору, спосіб ведення акції, неконче дотепне перетрансформоване на наші відносини не ворожать «Розбитому збанку» театральної будочности. До ослаблення вражіння причинилось і те, що цілість гри не вийшла як слід. Не було в ній того темпа, якого твір вимагає, та не було розумного режісованя» [7, с. 245].

Український письменник не залишив без уваги рецензію і з притаманною йому дотепністю відповів на закиди критика: «Режисерія мов навмисне подобирала до кожної ролі особи найменше для неї відповідні. З виємком д. Гембицького всі грали мов на злість, усі кричали де треба було говорити, а дехто для відміни булькотів таке, чого не можна було розуміти. Пані Осиповська вищала, актор, що грав Данка стояв і говорив перед судом мов у корчмі або на толоці, писар відповідав на питання начальника таким тоном, як погонич промовляє до коней і т. д. Одним словом, вистава «Розбитого збанка», одинока яку я бачив протягом отсеї гостини нашого театру у Львові лишила у мене як найприкріше вражіння» [7, с. 245].

Аналізуючи рукописний уривок переробки «Розбитого збанка» І. Франка, варто зауважити, що перекладач вдався до змін щодо епох (періоду, зображеного у творі Г. фон Кляйста), місцевості, імен персонажів тощо, а це позбавляє україномовну версію національної специфіки першотвору. Так, до прикладу, для кращого сприйняття п'єси в Галичині І. Франко з властивим йому гумором подає імена героїв українською: головний герой Ruprecht, Veits des Kossäten Sohn aus Huisum стає Данком, Гаврила Цупкого син, з Товстохлопів, сусідів Ralf та Hinz зовуть Проць та Гриць, тіток Sus та Liese – Горпина та Мокрина, тітку Briggi – Оришка. Тільки імена головних героїнь, матері та дочки, І. Франко передає дослівно: Marthe – Марта, Eve – Ева, Evka. У переробці згадуються також українські міста, такі як Львів, Тернопіль. Тобто І. Франко використовує поширений у той час метод уподібнення або підстановки, суть якого, за визначенням Р. Зорівчак, полягає «у відтворенні семантично-стилістичних функцій реалії мови-джерела іншомовним аналогом-реалією мови-переймача» [2, с. 135]. Проте така українізація для тогочасного галицького театру частково виправдана. Як відомо, для відтворення національного колориту перекладач повинен, з одного боку, орієнтуватися на ерудицію та обізнаність читача, а з іншого, враховувати семантичну наповненість реалій, їхнє призначення у творі. Він мусить здійснити такий вибір, який би не суперечив авторському задумові і водночас був би зрозумілий читачеві [2, с. 128].

Адаптуючи твір до українського ґрунту, І. Франко змінює нейтральну форму звертання Данка до батька на ввічливу, навіть пестливу, замінивши «ти» на «ви»: «Татуню, дайте їй спокій, відступіться від неї» (в оригіналі: «Laß Er sie, Vater. Folg Er mir» [11, с. 193]). Така зміна, з одного боку, сприяє створенню кумедної ситуації, адже справа відбувається в суді, з іншого, передає збережені віками морально-етичні форми стосунків батьків і дітей, – глядачі в Галичині ніколи б не зрозуміли ситуації, у якій син звертається до батька на «ти». Р. Зорівчак слушно відносить ці форми пошанної множини дієслів і займенників до рельєфних структурно-конотативних реалій українського побуту [2, с. 164].

Часто для створення комічного ефекту перекладач наповнює текст власними репліками, яких у німецькій п'єсі немає: «Але чекай троха! Не будь я парубок, але жидівська стирка, ... і оком гляну на тоту непотрібку» [6, с. 1] в оригіналі читаємо: «Ich setze noch den Fuß ein drauf: Verflucht bin ich, wenn ich die Metze nehme» [11, с. 193], що дослівно означає: «Проклятий я, якщо візьму розпусницю». В іншому прикладі фразу «gottvergebner Mensch» [11, с. 206] («Богом забута людина») І. Франко передає по-своєму – «як той Юда» [6, с. 3]. Варто також звернути увагу на переклад окремих лексичних одиниць, наприклад, архаїзм die Metze перекладають українською як повія, коханка, розпусниця. Франко ж використовує своє більш нейтральне та вдале для сцени театру значення непотрібка. Замість німецьких реалій Dorfrichter, Richter (сільський суддя, суддя) інтерпретатор пропонує простий і доступний варіант – начальник. Можливо, він тут виражає власне авторське ставлення до судді, який насправді є винним у цій справі. З цих мотивів він навіть випускає таке шанобливе звертання до суду, як «З Вашого дозволу» («Mit Eurer Erlaubnis»).

Однією з ознак української переробки є опускання фрагментів або ж розширення тексту. Так, в одному з випадків Франко свідомо змінює пафосний монолог молодого чоловіка, у якому той висловлює свої наміри щодо майбутнього: як піде на війну, доживе до 80 років і спитає перед смертю свою наречену, чи вона справді хотіла присягнути перед судом:

Doch kert ich aus dem Kriege,

Gesund mit erzgegoßnem Leib zurück, Und
würd in Huisum achzig Jahre alt,
So sagt ich noch im Tode zu dir:
Metze! Du willst ja selber vor Gericht beschwören [11, с. 193–194].

В українському варіанті маємо коротку репліку: «Я не хочу мати з тобою ніякого діла, ти-ти непотрібно!» [6, с. 2], яка коротко і зрозуміло (і не без комізму) передає головну думку далекоглядних задумів чоловіка.

Спираючись на висловлювання сучасного теоретика перекладу В. Коптілова, що будь-який твір, «якою б мовою не втілювався його зміст і форма, у перекладі він неодмінно несе на собі відбиток індивідуальності перекладача – його темпераменту, його інтересів, рівня його письменницької майстерності» [4, с. 110], можна підсумувати, що переробка відзначається передусім авторською самобутністю і яскраво вираженим національним колоритом. Незважаючи на введені зміни, І. Франко переробкою «Розбитого глечика», вперше створив умови для кращого сприйняття п'єси Г. фон Кляйста на сцені українського театру.

Справжнім проривом української перекладної «кляйстіани» ХХІ століття стає переклад комедії «Розбитий глек» (2017 року) здійснений Ю. Андруховичем на прохання Остапа Ступки. Саме у такий творчий спосіб, прем'єрою вистави «Розбитий глек» за п'єсою Гайнріха фон Кляйста бажав український актор відзначити своє 50-річчя. Він був упевнений, що комедія стане «відкриттям в українському культурному просторі» [14].

Як інформує Укрінформ, Остап Ступка висловлює щире захоплення твором та його «блискучим» перекладом у виконанні Ю. Андруховича. Актуальним є також коментар режисера сучасної постановки Романа Мархолія, оскільки для компаративних студій важливими є мотиви звернення письменників до перекладів спадщини іншомовних митців та критерії відбору творів: «Тоді не дуже розуміли чому. Але Клейст був провісником театру ХХ століття, і Стріндберг – саме звідти. Клейст – фантастичний автор, і Франко це відчув» [14]. Слід зауважити, що заслуга І. Я. Франка в тому, що він зумів одним із перших побачити в німецькому письменникові геніального драматурга і новеліста в період, коли його не зовсім визнавали навіть у Німеччині. Для режисера ця комедія стала поетичною стилізацією, що грає за «традиціями світового театру, де українські і європейські корені сильно переплетені» [14].

«Розбитий глек» Г. фон Кляйста у перекладній версії Ю. Андруховича, західноукраїнського письменника-модерніста, вийшов друком у 2017 році у видавництві «А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га». Розглядаючи невербальні елементи книги, варто зауважити, що вона червоного кольору, із зображенням чоловічого профілю на титульному боці з «псевдонауки» френології (вивчає взаємозв'язок психіки людини і будови поверхні її черепа), що, безперечно, привертає увагу читача. Кожна сцена комедії супроводжується ілюстраціями з грайливими, хитрими лисами. Можливо, це пов'язано з наміром Р. Мархолія вплести у комедію творчість І. Франка, що стало, зі слів режисера, «контрапунктом» до п'єси: «І раптом ми збагнули, що «Лис Микита» у Франка – це практично той же образ провідисвіта-судді, який є у Клейста. І це не випадковий збіг» [14]. Крім того, таке типологічне зіставлення у критичній думці проведено вперше, а сам Іван Франко порівнював «Розбитий глек» Кляйста з комедією Г. Гауптмана «Боброва шуба», промовисто відзначивши, що основна ситуація твору дуже нагадує знамениту Кляйстову, але не може зрівнятися з нею: «[...] та, ніде правди діти, Гауптман не дорівняв Кляйстові, і його комедія – се признають його найближчі приятелі – робить більш прикре ніж комічне враження» [9, с. 149–150].

Під час перекладу комедії «Розбитий глек» Ю. Андрухович використовує стилістичні прийоми, тобто заміну в перекладі елементів тексту одного функціонального стилю елементами іншого та експресивні засоби мови. Так, нейтральна лексика у тексті змінена на стилістично забарвлену, навіть модернізовану.

Лексичне наповнення перекладу Ю. Андруховича охоплює власні назви, терміни та професіоналізми, географічні та історичні назви, неологізми та сленг. Варто зауважити, що перекладач вдало передає власні імена героїв комедії, оскільки вони як елемент лексичної системи служать для створення художнього образу. Він не випадково транслітерує імена головних героїв, що ««резонують» з найважливішими моментами людського буття» [5, с. 142], а саме: Адам (сільський суддя); Ева (донька пані Марти), а також імена: Рупрехт; пані Бригітта, Вальтер, пані Марта Рудль, оскільки в сучасному світі вони легко сприймаються українським читачем.

Авторський переклад спостерігаємо під час передачі прізвища писаря, при цьому перекладач використовує навіть зменшувальну форму «Світелко», в оригіналі – Licht, яке має символічне значення у Кляйста, оскільки тільки при «світлі» можна виявити правду, тому такий переклад вважаємо доцільним; прізвище селянина, батька Рупрехта, перекладено одним стилістично забарвленим словом «Баюра». В оригіналі – Veit Tümpel – з німецької ім'я Veit у релігійній термінології означає «раб» Божий, (рос. перекл. Витт), Tümpel – калюжа. Варто зауважити, що Ю. Андрухович використовує також метод підбору функціонального аналогу щодо відтворення образів допоміжного персоналу. Так з'являється «Кудипошлють» (Bediener – службовець, слуга), «Возний» (в оригіналі – Büttel, тобто судовий пристав або людина, яка покійно виконує чийсь вказівки), що дозволило перекладачеві колоритно передати характер персонажів, поведінку, можливо, навіть зовнішність та викликати у читача перекладу відповідні емоції, близькі до тих, які викликає оригінал і, відповідно, зберегти стиль та колорит комедії.

Художній стиль Кляйста характеризується вступними реченнями, у яких з допомогою мовних та змістових принципів актуалізована розв'язка твору. У центрі сюжету комедії – суддя Адам, який, будучи головним винуватцем злочину, має провадити справу проти себе. Саме тому кожне слово першого діалогу між Адамом та Світелком має подвійне значення. Німецький дослідник художнього стилю Кляйста Г. Гольц вдало зазначає, що коли Адам каже «Straucheln» (спотикання), він вказує на «Strauch» (кущ), що веде його до викриття, оскільки на кущі висить загублена перука Адама, яка стає вирішальним доказом злочину у судовій справі про розбитий глек [10, с. 76]. Тут ми бачимо гру слів, яку Ю. Андрухович упустив у своєму варіанті:

«Ja, seht. Zum Straucheln brauchts doch nichts, als Füße.
Auf diesem glatten Boden, ist ein Strauch hier?
Gestrauchelt bin ich hier; Den jeder trägt den leidgen Stein zum Anstoß in sich selbst» [11, с. 177].
«Ага, спіткнувся, бач об власні ноги
На рівному – ні зачіпки не знайдеш,

А так перечепився! Бо завжди

В собі несем свій камінь спотикання» [5, с. 6].

Діалоги персонажів Г. фон Кляйста характеризуються також емоційно забарвленою лексикою та діалектизмами, тому в тексті перекладач вдало зберігав стилістичне навантаження висловлювань персонажів. Так, перекладач вдало використовує вульгаризми, сленг: «шика» («Gesicht»); «паскуда» («Kanailen»); «розпусниця», «шльондра», «дівка» (Metze); «музик» як і нейтральне – «селяни», «дядько» (Bauer); «лобур» («Schlingel» – шахрай); «паскуда» («Maulaffe»); «балабол» («Klugschwätzer» – всезнайка); «бидло» («Hornvieh» – рогата худоба) та інші, вводить у твір також такі лексичні одиниці як «дурня»; «баба», «бевзь», «мармиза». Такий переклад передає настрій, зберігає зміст та образність, тому є комунікативно рівноцінним тексту оригіналу.

Текст п'єси Г. фон Кляйсту насичений незвичайними зворотами, словами і словосполученнями, вжитими у переносному значенні, функціональне призначення яких вразити читача, передати комізм подій, відчуті подвійний зміст, підкреслити напруженість ситуації. Ю. Андрухович в перекладі демонструє розмаїття сучасної української мови, підбираючи відповідні стилістичні фігури, які адекватно передають емоційне наповнення першотвору. Наприклад,

– фразеологізми та ідіоми: «Бо вже ж рука, як кажуть мисе руку» [5, с. 15] – Ihr wißt, wie sich zwei Hände waschen können [11, с. 181]; «Язык у вас підвищено як треба» [5, с. 15] – «Ihr seid ein Freund von wohlgesetzter Rede» [11, с. 181]; «Пустіть цю чашу нині повз уста» [5, с. 15] – Heut laßt ihr noch den Kelch vorübergehn [11, с. 181]; «Ні в кут, ні в двері, ні впрів, ні змерз» [5, с. 70] – «Das ist nicht hin, nicht her, nicht Fisch, nicht Fleisch» [11, с. 208]; «Маргрето! Гей! Дурна корова!» [5, с. 20] – Margrete! He! Der Sack voll Knochen! [11, с. 183], тут відбувається вдала заміна німецького фразеологізму «Der Sack voll Knochen» («повний мішок кісток») на «дурна корова», підсилюючи конотативне значення, оскільки у першотворі автор звертає увагу не на зовнішній вигляд служниці, а на її повільну реакцію; «Тут пан або пропав – чи так, чи сак!» [5, с. 49] – «und wenns nicht biegt, so brichst» (дослівно: і якщо не згинається, то ламається) [11, с. 197]; «Бо темно ж так, що тільки в око стрель, а всі коти чорніші» [5, с. 70] – Ich kann das Abendmahl darauf nicht nehmen, Stockfinster wars, und alle Katzen grau [11, с. 208] та інші.

– метафори: «Кажу тобі, що в цім ні крихти правди» [5, с. 24] – «Sag ich, es ist kein wahres Wort» [11, с. 183]; «Ну ще чого! Щоб ви та й голим задом Освітлювали радникові шлях!» [5, с. 20] – Das fehlt noch, daß Ihr auf den Weg im leuchtet [11, с. 183], як бачимо, перекладач для кращого вираження образності хвилювання судді додає словосполучення розмовної мови «голим задом»; «Суддя якісь двозначні теревені зі соронами гнути не повинен» [5, с. 43] – «Mit den Parteien zweideutige Sprache führen» [11, с. 196]; «Жаль вхопив мене за серце» [5, с. 76] «Sie, die so herzlich sonst wohl um sich sah» [11, с. 212]; «Тим часом Гойзум – то всього лиш крапля у Всесвіті» [5, с. 32] – «Doch Huisum ist ein kleiner Teil der Welt» [11, с. 183] та інші;

– порівняння: «Тремтить, немов осика, вся, трясеться» [5, с. 76] – «Jetzt schlotternd, zum Erbarmen, vor mir sehe» [11, с. 212]; «Його промова вкралась, мов куниця, передушила правду, мов курей» [5, с. 77] – «Was ist der Red entgegene? Daß sie? Herr Richter, wie der Maderer einbricht, und Wahrheit wie ein gakeind Huhn erwürdigt» [11, с. 212]; «Наука і дурня у вашій голові, мов тісто в діжці, перемісились» [5, с. 77] – «In Eurem Kopf liegt Wissenschaft und Irrtum geknetet, innig, wie ein Teig zusammen» [11, с. 212] та інші.

Комедія «Розбитий глек» висміює недоліки людської природи та судової системи, чудово показано хабарництво, утиски та лицемірство вищої влади, корупцію, що ледве прикрита офіційністю. Ю. Андрухович, зазначає що перекладаючи окремі сцени тексту, мав відчуття, ніби він перебував в українському «районному чи міськрайонному суді». Оскільки «глек» набуває символічного значення – це сама правова система, яка через труднощі, муки, правду і неправду формується і піднімається до належного рівня судочинства [13]. Це свідчить про актуальність твору навіть в українських реаліях ХХІ століття, а майстерність перекладача Ю. Андруховича дозволяє читачеві відчутися частиною судового розгляду.

Підсумовуючи, варто зазначити, що в україномовних версіях п'єси «Розбитий глек» Г. фон Кляйста простежується яскрава творча індивідуальність інтерпретаторів, відчувається їх перекладацький стиль. Так, І. Франко тяжів до онаціональнення першотвору, а Ю. Андрухович вдало модернізує текст, використовуючи сучасну стилістично забарвлену лексику, що сприяє кращому комічному враженню.

Перспективи майбутніх досліджень полягають у подальшому лінгвістичному, перекладацькому аналізі комедії «Розбитий глек» Г. фон Кляйста, оскільки у процесі перекладу драматичних творів недослідженим залишається питання вибору перекладацьких стратегій під час перекладу першотвору.

Література:

1. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство: підручник. Київ: Вид. Дім „Києво-Могилянська академія”, 2008. 430 с.
2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад: На матеріалі англійських перекладів української прози. Львів: Вид-во при ЛДУ, 1989. 216 с.
3. Лановик З. Художній переклад як проблема компаративістики. *Літературознавча компаративістика*: навч. посібник / ред. Р. Т. Гром'як, І. В. Папуша. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТДПУ, 2002. 334 с.
4. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу: навч. посіб. Київ: Юніверс, 2002. 280 с.
5. Кляйст, Гайнріх. РОЗБИТИЙ ГЛЕК: комедія; переклад з нім. Ю. Андруховича. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2017. 144 с.
6. Роль Данка у народній комедії „Збитий збанок” / ф. 514, оп. 1, спр. 107. ЦДІАУЛ. 14 арк.
7. Чарнецький С. Гостина театру «Руської бесіди» у Львові. *Львівський науковий вісник*. 1905. Т. 29, кн.3. С. 238–248
8. Франко І. Генріх Клейст. Маркіза О... Передмова. *Франко І. Зібрання творів: у 50 т.* Київ: Наукова думка, 1980. Т. 25. С. 245–287.
9. Франко І. Гергарт Гауптман, його життя і твори. *Франко І. Зібрання творів: у 50 т.* Київ: Наукова думка, 1981. Т. 31. С. 135–153.
10. Holz Hans Heinz. Macht und Ohnmacht der Sprache. Untersuchungen zum Sprachverständnis und Stil Heinrich von Kleists. Frankfurt am Main, 1962. 179 s.
11. Kleist Heinrich von. Sämtliche Werke und Briefe. München, 2000. 1119 s.
12. Schriftsteller über Kleist. Eine Dokumentation / hrsg. Von Peter Goldammer. Weimar: Aufbau Verlag, 1976. 681 s.
13. Андрухович зізнався, як називається та про що розповідає його новий роман, 2 червня, 2017. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2017/06/2/224549/>
14. Ступка у свій ювілей хоче «відкрити» для України Клейста, 16.11.2017. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2345917-stupka-u-svij-uvilej-hoce-vidkriti-dla-ukraini-klejsta.html>